

European Network of Ombudspersons for Children

European Network of Ombudspersons for Children (ENOC)

Felles uttalelse om «barns rettigheter i digitale miljø».

Vedtatt av ENOCs 23. generalforsamling, 27. september 2019, Belfast.

Vi, medlemmene i European Network of Ombudspersons for Children (ENOC), ber våre regjeringer, Europakommisjonen og Europarådet om å foreta alle egnede handlinger for å respektere, beskytte og oppfylle barns rettigheter slik at barn og unge kan utnytte fordelene og mulighetene som det digitale miljøet tilbyr.

Som anerkjent av Europarådet, forstår ENOC digitale miljø som:

“Encompassing information and communication technologies (ICTs), including the internet, mobile and associated technologies and devices, as well as digital networks, databases, content and services.”¹

Våre anbefalinger har som intensjon å støtte realiseringen av FNs barnekonvensjon (UNCRC) i digitale miljø. Anbefalingene skal også støtte implementeringen av Europarådets retningslinjer (CM/Rec (2018/7) som skisser en omfattende, strategisk tilnærming for å fremme og beskytte barns rettigheter i det digitale miljøet.²

Etter å ha vurdert relevante internasjonale bindende og ikke-bindende juridiske og andre instrument³;

Erkjenner at barns liv blir mediert av et digitalt miljø som er komplekst, utvikler seg raskt og som det er unngåelig at former barns hverdag slik at aktiviteter som er skjer «online» og «offline» er iboende forbundet og tett sammenvevd;

Erkjenner at det digitale miljøet er et avgjørende middel for å oppfylle barns rettigheter, og at alle barn har rett til tilgang til å lære, leke og utvikle seg i den digitale verdenen;

Anerkjenner at det er statens ansvar å forbedre eksisterende prinsipper og tiltak for å fremme og beskytte barns rettigheter i det digitale miljøet;

ENOC ber statene, nasjonale, regionale og internasjonale myndigheter og organisasjoner, beslutningstakere, virksomheter og bransjen om å gjøre en ytterligere innsats for å oppfylle barns rettigheter i den digitale tidsalderen.

¹ Guidelines to respect, protect and fulfil the rights of the child in the digital environment, Recommendation CM/Rec (2018)7 of the Committee of Ministers to member States on Guidelines to respect, protect and fulfil the rights of the child in the digital environment.

² Ibid

³ Se sluttnote 3

European Network of Ombudspersons for Children

- Digitale miljø

Teknologien har ført med seg fundamentale endringer i barn og unges liv på utallige måter. Det digitale miljøet har gjort det mulig for barn å kommunisere og nettverke, å utvikle vennskap, å leke og lære, å utforske og innovere. Det har vært en eksplosjon i barnevennlige verktøy, enheter og plattformer som gjør barn i stand til å skape, være nysgjerrige og eksperimenterere i det digitale miljøet. Barn og unge verden rundt benytter teknologi til å bruke sin rett til informasjon, til å uttrykke seg, til å forene seg, til utdanning, og til å ha en stemme i saker de er opptatt av – saker som klimaendringer, mobbing, likeverd, identitet, sosial rettferdighet.

Samtidig som mange barn og unge har ferdigheter til å bruke og håndtere teknologi, sosiale medier og digitale rom, blir de utfordret av foreldre og andre omsorgspersoner som overforbruker og deler for mye digitalt, jevnaldrende som utsetter andre for digital mobbing og brukere som hetser andre. De kan leve i lokalsamfunn uten digital infrastruktur eller gå på skoler hvor digitalt medborgerskap ikke er noe de lærer om. Den digitale verdenen reproducerer og forsterker også barrierer barn møter hver dag når de utøver sine rettigheter. Dette kan for eksempel skyldes manglende tilgang til teknologi for barn som lever i fattigdom, forsterking av normer og stereotyper for jenter og barn med nedsatt funksjonsevne, og gjennom spredningen av hatefulle ytringer digitalt.⁴ Det digitale miljøet kan også være et redskap som benyttes til å true barns rett til beskyttelse, og teknologi utnyttes av de som forsøker seg på barnelokking (grooming), misbruk eller utnyttelse av barn, ofte på tvers av lokale og nasjonale grenser. Den digitale verden fører også med seg nye utfordringer for barns rettigheter som at barns erfaringer, historier og data blir samlet, delt og lagret i en skala som man tidligere ikke har sett og hvor virksomheter og bransjer, som ofte operer på en global basis, er sentrale aktører.

Barn og unge vil fortsatt vokse opp med teknologi og internett som en del av deres liv. Fra spedbarnsalder vil forhold i barndommen og deres ferd til voksenlivet være fylt med utfordringer og risikoer så vel som muligheter. Derfor må det å respektere, fremme og oppfylle barns rettigheter i digitale miljø være et hovedansvar for alle som er opptatt av å beskytte barns rettigheter.⁵

- Barns meninger om digitale miljø

Til tross for utfordringene som finnes ser ikke barn og unge negativt på de videre utviklingene og utfordringene i den digitale tidsalderen.⁶ The European Network of Youth Advisers (ENYA) uttalte på ENYA-forum 2019:

4 United Nations (2019) Strategy and Plan of Action on Hate Speech understands hate speech as “as any kind of communication in speech, writing or behaviour that attacks or uses pejorative or discriminatory language with reference to a person or a group on the basis of who they are, in other words, based on their religion, ethnicity, nationality, race, colour, descent, gender or other identify factor. Geneva: UN; p.2.

5 Livingstone S. (2014) Children’s digital rights: a priority. *Intermedia*, 42(4/5) pp.20-24.

6 Young and Online: Children’s perspectives on life in the digital age. *The State of the World’s Children 2017 Companion Report*.

European Network of Ombudspersons for Children

«Voksne ser og nevner ofte mest negative ting ved internett. Men internett er mest veldig positivt. Barn og unge bør bli støttet til å samhandle på en positiv måte med digitale medier.»⁷

Barn over hele verden har identifisert tilkobling, kommunikasjon og deling som hovedfordelene med den digitale verden, og deres stemmer er en betimelig påminnelse om potensialet det digitale miljøet har som et redskap som kan brukes for å fremme barns rettigheter på en god måte.

På ENYA-forumet i 2019 fant barn og unge ut at de ofte har et balansert og reflektert syn på mulighetene og utfordringene forbundet med å bruke det digitale miljøet. Samtidig, uten informasjon og opplæring er det mer sannsynlig at de har negative erfaringer. De understreket viktigheten av å bli informert om sine rettigheter knyttet til det digitale miljøet, både for at de skal kunne hevde disse rettighetene og for å gjøre dem i stand til å respektere andres rettigheter. Skoler må engasjere seg proaktivt i det digitale miljøet og støtte barn og unge slik at de bruker digitale medier på en konstruktiv måte.⁸ “Let’s Talk Young, Let’s Talk about Children’s Rights in the Digital Environment”⁹ inneholder en rekke strategiske anbefalinger, som har blitt innarbeidet i dette dokumentet.

ENYA-forums praktiske anbefalinger:

- Barn som opplever problemer digitalt bør kunne få støtte lokalt fra en person med opplæring
- Barns bør få tilgang til egne apper om barns rettigheter, privatliv og fakta sjekking for å kunne identifisere «fake news»
- Barn bør måtte gi sitt samtykke før privat innhold om dem blir publisert online av andre og før deres private informasjon blir brukt til kommersielle formål.
- Barn bør få seksualitetsopplæring som omfatter tema knyttet til digitale miljø

- Barns rettigheter i digitale miljø

Forpliktelsene som barnekonvensjonen pålegger partene gjelder ikke bare alle deler av barns liv fra deres overlevelse og trivsel, deres utvikling og beskyttelse og at deres synspunkter blir hørt, men de gjelder på alle arenaer som barns tar del i, også det digitale miljøet. Artiklene i konvensjonen kan forstås som at de på en omfattende måte handler om barns positive rettigheter («provisions»), rett til beskyttelse («protection») og rett til deltakelse («participation»). Disse rettighetene er iboende sammenvevde, gjensidig avhengige og udelelige, og det forventes at alle ansvarlige sikrer at de blir fremmet og beskyttet i den digitale verdenen. I og med at denne generasjonen av barn og unge er den første som virkelig lever i den digitale tidsalderen, møtes vi med betydelige utfordringer for

⁷ ENYA 2019 ‘Let’s Talk Young, Let’s Talk about Children’s Rights in the Digital Environment’ Child Participation Project, p.13.

⁸ Ibid

⁹ Ibid

European Network of Ombudspersons for Children

å sikre at deres rettigheter virkelig blomster i den digitale verdenen. Beskyttelsen av disse rettighetene blir oppfylt på en vellykket måte ved å gjennomsyre det juridiske rammeverket, regjeringen, virksomheter, utdanning og sosiale rammeverk som styrer og medierer våre digitale liv.

ENOCs anbefalinger bygger på internasjonale og europeiske barnerettighetsstandarder, synspunktene til ENOCs medlemmer og synspunktene til ENYA og barn.

ENOC oppfordrer Europarådet, Europakommisjonen og de som er forpliktet til å:

- 1. Implementere FNs barnekonvensjon og Europarådets retningslinjer om beskyttelse, oppfyllelse og respekt for barns rettigheter i digitale miljø fullt ut, gjennom utviklingen og gjennomføringen av rettighetsbaserte strategier og tiltak, som er utformet for å utvikle seg i takt med digitale fremskritt.**
- 2. Kreve at myndighetene, virksomheter og bransjen respekterer og fullt ut støtter barns rettigheter i digitale miljø. Dette inkluderer:**
 - a) Sørge for at alle plattformer, tilbydere, tjenester, enheter og produkter blir gjenstand for regulering og overvåking som beskytter barns rettigheter samtidig som barns gradvise utvikling blir tatt i betraktning. Dette må særlig ta i betraktning prinsipper om privatliv, sikkerhet og dataminimering som design og være forenelig med forpliktelser om beskyttelse av data.
 - b) Bedre oversikt over fremvoksende teknologi som geolokasjon, tilkoblede enheter, profilering, kunstig intelligens, programvare for ansiktsgjenkjenning, maskinlæring og algoritmer.
 - c) Utarbeide barnevennlige og tilgjengelige retningslinjer, regler og brukervilkår for bruk av alle produkter og tjenester, inkludert sosiale media, spill og andre plattformer. Dette må ha særlig oppmerksomhet rettet mot å sikre informert samtykke og aldersverifisering fra barnet eller foreldrene.
 - d) Sørge for økt transparens og bedre beskyttelse for barn som forbrukere, blant annet knyttet til reklame, innholdsmarkedsføring og kjøp i applikasjoner eller spill.
 - e) Støtte regulatoriske og lovgivningsmessige initiativ som holder bransjen og teknologiselskap ansvarlige, og sørge for regulatorisk overvåking for å sikre at barn kan bruke sine rettigheter i digitale miljø fullt ut.
 - f) Støtte og styrke forskning om barns rettigheter i det digitale miljøet for å sikre at de ansvarlige har en kunnskapsbasert tilnærming. Dette se på implikasjonene barns interaksjon med teknologien har på deres kognitive, fysiske, sosiale og emosjonelle utvikling og sørge for økt bevisstgjøring hos foreldre, andre omsorgspersoner og utdannere.

- 3. Sikre at barns rett til å bli hørt om handlinger og avgjørelser, som berører dem, i det digitale miljøet blir oppfylt.**
 - a) Jobbe proaktivt for å involvere barn i utviklingen, vurderingen og evalueringen av digitale strategier, teknologier og innhold, og gi deres synspunkter behørig vekt med hensyn til deres økende modenhet og kapasitet.
 - b) Understreke barns rett til forsamlingsfrihet, ytringsfrihet og rett til å søke, motta og dele informasjon og ideer, så vel som deres rett til privatliv og deltakelse som respekterer beskyttelse av deres data.
 - c) Anerkjenn og sikre at det digitale miljøet gir barn en ekstra plattform til å delta i sosiale, samfunnsmessige og offentlige roller.
 - d) Følge med på og vurdere hvilken virkning strategier, politikk og tiltak har på barns rett til å delta.

- 4. Sikre at barn har tilgang til digitale miljø uten diskriminering.**
 - a) Sikre at alle barn er i stand til å utnytte de samme mulighetene som rimelig tilgang til det digitale miljøet kan gi. Inkludert tilgang til infrastruktur, tilkobling, tjenester og i tillegg passende innhold som er særlig utviklet for barn.
 - b) Utvikle politikk, retningslinjer og informasjon som tar opp barns behov, særlig barn fra marginaliserte eller sårbare grupper tilgang til og mulighet til å realisere sine rettigheter i digitale miljø og gjøre disse tilgjengelige i passende format.
 - c) Fremme likeverdig tilgang til og bekjempe digital ekskludering og diskriminering, inkludert ta opp stereotyper og økende kjønnskillinger i digitale miljø.

- 5. Beskytte barns mulighet til å bruke internett, teknologi og sosiale medier uten å bli utsatt for falsk informasjon, skadelig innhold og skadelige teknologier.**
 - a) Iverksette tiltak for å sikre informasjon som er objektiv og av høy kvalitet, som er lett å finne frem til for barn og rettet mot sirkuleringen av falsk informasjon.
 - b) Styrket beskyttelse, blant annet gjennom lovgivning og teknologiske virkemidler, mot skadelig innhold eller teknologier som negativt påvirker barns psykiske og fysiske helse (inkludert sider som promoterer spiseforstyrrelser, selvsykdom og selvmord).
 - c) Kreve at virksomheter og bransjen deler og rapporterer informasjon om online skade og fjerner skadelig innhold umiddelbart.
 - d) Sette inn tiltak for å sikre at barn som søker og har blitt utsatt for skadelig innhold blir ledet til meldinger, innhold og støtte som fremmer deres fysiske og psykiske helse og velferd.

- 6. Ta alle nødvendige grep for å beskytte barn fra alle former for mobbing, vold, utnyttelse og misbruk i det digitale miljøet.**
 - a) Sikre effektiviteten til juridiske virkemidler og andre virkemidler for å bekjempe spredningen av hatefulle ytringer, rasisme, radikaliserings og ekstremisme digitalt, inkludert robuste sanksjoner for de som bryter barns rettigheter digitalt.

European Network of Ombudspersons for Children

- b) Sikre effektiv nasjonal og internasjonal koordinering og samarbeid mellom regjeringen, bransjen og de som håndhever regelverket for å adressere alle former for barnelokking (grooming), misbruk og utnyttning, inkludert kommersiell utnyttning, som skjer digitalt.
 - c) Vedta innovativ og fremtidsorientert politikk for å håndtere fremvoksende områder for seksuell utnyttning og misbruk, som virtuell virkelighet («virtual reality» -VR) og utvidet virkelighet («augmented reality» - AR) om seksuelt misbruk av barn,
 - d) Sørge for barnevennlig og tilgjengelig informasjon for barn om «sexting» og brukergenererte fremstillinger, og sikre at myndighetene responderer på en barnesentrert måte.
 - e) Sørge for at barn som har opplevd mobbing, trakassering, vold, utnyttning eller misbruk får støtte, inkludert tilgang til tjenester om psykisk helse som kan hjelpe dem med gjenopprettingen.
- 7. Anerkjennelse av barns rett til utdanning også inkluderer det digitale miljøet og støtte utviklingen av barns digitale kompetanse.**
- a) Sikre at barn får opplæring slik at de får den nødvendige digitale kompetansen, inkludert ferdigheter knyttet til teknisk, kreativ og kritisk tenkning for å kunne utøve sine multiple roller som digitale brukere, skapere, utviklere og ledere.
 - b) Implementere utdanningspolitikk som fremmer utviklingen av barns digitale kompetanse og selvtillit (uavhengig av alder) og en bevissthet om barns rettigheter, særlig for å sørge for effektiv støtte til lærere og andre utdannere.
 - c) Sikre integreringen av digitalt medborgerskap og teknologier i læreplanene.
- 8. Gi støtte til foreldre og andre omsorgspersoner i deres rolle som beskyttere av barns rettigheter i det digitale miljøet.**
- a) Sørge for tilgang til informasjon, opplæring og veiledning for å støtte foreldres ansvar, ferdigheter og selvtillit i det digitale miljøet, samtidig som barns rett til privatliv og foreldres deling av barns data tas hensyn til i denne sammenheng.
 - b) Styrke forskning og bevisstgjøring om foreldres bruk av teknologi og påvirkningen dette har på deres forhold til barna sine.
- 9. Sikre tilgang til barnevennlige prosedyrer for rapportering, klage og oppreisning for barn og unge, deres foreldre og omsorgspersoner.**
- a) Sørge for lett tilgjengelige og raske prosedyrer, og barnevennlig informasjon om disse for å gjøre barn i stand til å melde fra om bekymringer om skadelig innhold, mobbing, vold og misbruk og for å kunne klage til bransjen og offentlige virksomheter, inkludert sosiale media- og teknologifirma, tilbydere av Internettjenester og de som regulerer.
 - b) Sikre særskilt at det finnes lovbestemte prosedyrer for å beskytte barn, og at prosedyrene er i stand til å motta og handle ved meldinger fra barn, foreldre og

European Network of Ombudspersons for Children

omsorgspersoner om barnelokking (grooming), misbruk og utnytting på tvers av alle medier og plattformer.

- c) Sikre at regjeringen, virksomheter og bransjen og alle voksne i tillitsposisjoner oppfyller sine forpliktelser til å dele og melde fra om innhold eller oppførsel som er skadelig for barn eller utsetter et barn for noen form for vold, misbruk eller utnytting til rett myndighet.
- d) Gi de som er ansvarlige for håndhevingen av regelverket myndighet til å sette inn effektive tiltak når det gjelder innhold som er skadelig, voldelig eller viser misbruk, og sikre prosedyrer for rapportering, klage og oppreising som er effektive.

ENOC vil jobbe med Europarådet, Europakommisjonen og andre ansvarlige for å promotere og følge med på implementeringen av disse anbefalingene.

Sluttnote¹⁰

Tatt i betraktning relevante bindende og ikke-bindende internasjonale juridiske og andre instrument, og særlig:

- The UN Convention on the Rights of the Child (1989) (CRC);
- Optional Protocol to the CRC on the sale of children, child prostitution and child pornography (2002);
- Optional Protocol to the CRC on a communications procedure (2011);
- Artikkel 7 i the Convention on the Rights of Persons with Disabilities;
- The International Convention on the Elimination of Racial Discrimination;
- The Toronto Declaration (Human rights and artificial intelligence);
- European Convention on Human Rights (ECHR);
- Artikkel 8 i the General Data Protection Regulation (GDPR);
- Convention on Cybercrime (Budapest Convention);
- Council of Europe Convention on the Protection of Children against Sexual Exploitation and Sexual Abuse (Lanzarote Convention);
- Council of Europe Convention for the Protection of Individuals with regard to Automatic Processing of Personal Data (Convention 108);
- Alle anbefalingene til Ministerrådet relatert til barn og det digitale miljøet;
- Funn i Europarådets rapport om konsultasjoner med barn, "It's our world: children's views on how to protect their rights in the digital environment;"
- Funn fra the ITC Coalition for Children Online, "Looking forward: technological and social change in the lives of European children and young people;"
- Funn i UNICEFs rapport "Children's Rights in the Digital Age: a download from children around the world" and "Young and Online: children's perspectives on life in the digital age,"
- Funn i OECD 21st Century Kids working paper "Impacts of technology use on children";
- Informasjon gitt av 26 barneombud – ENOC medlemmer¹¹ ved å besvare et spørreskjema fra ENOCs arbeidsgruppe "Children's rights in the Digital Environment."
- Funn fra ENYA (2019), 'Let's talk young, let's talk about children's rights in the digital environment: Child Participation Project'.

Denne uttalelsen er delfinansiert av EUs *Rights, Equality og Citizenship Programme* (Rec 2014-2020). Innholdet i denne publikasjonen representerer bare ENOCs synspunkter og det

¹⁰ Denne uttalelsen har blitt utarbeidet gjennom konsultasjon med alle ENOC-medlemmer og med råd fra Elizabeth Milovidov, uavhengig ekspert, som vi veldig takknemlige for.

¹¹ Albania, Azerbaijan, Belgium (Flemish Region), Bosnia-Herzegovina, Cyprus, Denmark, Estonia, Finland, France, Ireland, Italy, Latvia, Lithuania, Luxembourg, Malta, Montenegro, Netherlands, Northern Ireland, Norway, Poland, Serbia, Slovakia, Spain (Basque Country), Spain (Catalonia), Ukraine, Wales.

European Network of Ombudspersons for Children

er ENOC som bærer det fulle ansvaret for den. Europakommisjonen er ikke ansvarlig for bruken av informasjonen i uttalelsen.